

Непомръкващото сияние на звездата В памет на Апостол Карамитев

(17 октомври 1923 – 9 ноември 1973)

В българското театрално и филмово изкуство е имало звезди и до 9 септември 1944 като Иван Димов, Константин Кисимов, Ружа Делчева... Апостол Карамитев бе първата и най-ярка артистична индивидуалност в отрязъка от 1948 до 1973 г. Времето беше сложно и нееднозначно. Такива бяха и успехите, и грешките му. В тези години Апостол завърши ВИТИЗ (1951), утвърди се като театрална знаменитост в серия от романтични – „Ромео и Жюлиета“, „Дон Карлос“, „В полите на Витоша“, „Херцогинята от Падуа“, патетични – „Маскарад“, „Тревога“, „В навечерието“, и драматико-ексцентрични роли – „Скандал в Брикмил“, „И най-мъдрият си е малко прост“, „Службогонци“, „Двама на люлката“, „Варшавска мелодия“, „Цената“, „Монахът и неговите синове“, „Мария Стюарт“, „Хенри Четвърти“, „Кралят на книга шеста“, „Еснафи“. Карамитев участва в първото родно цирково вариете, прави рецитали на народни песни и приказки от Каралийчев, опитва с различен успех късмета си в режисурата – „Машинописци“, „Аз, баба, Илико и Иларион“, преподава във ВИТИЗ, записва в радиото знаменити постановки като „Майка на своите деца“, „Майстори“, „Женитба“, „Обикновено чудо“, събужда сутрин децата с неповторимия си тембър, четейки занимателни приказки в сериала „Весел ранобудник“, и осъществява революция в тв дублажа, озвучавайки блестящо всички роли в знаменития сериал „Форсайтови“ (1971) на Доналд Уилсън.

Неслучайно посочвам негови изяви в области, които поради естеството си са или вече история (театърът), или само легенда (работата със студентите му), или нищо не говорят на днешните млади поколения (радио-записите). Целта ми е да изтъкна, че без телевизията и киното нямаше да

Апостол Карамитев

се открие в български мащаби и условия феноменът Карамитев. Защото той и като чувствителност, и като натюрел, и като характер, отразяваше в най-пълна степен квинтесенцията на българския интелегент, на най-доброто и забележителното в националния ни дух, покриващо се с романтичния уклон, скептицизма, горчивата ирония и ярко изявената гражданска целеустременост. Знае се, че еволюцията и зрелостта в творческото му развитие тръгнаха от театъра, въпреки, че през 60–70-те години бяхме свидетели на неговото хармонично единство на сцената на Народния театър, на малкия екран и пред филмовата камера. Апостол Карамитев бе еднакво непосредствен и убедителен и в класическия репертоар, и в съвременните пиеси и сценарии. Той експонираше добродетелите на българина, но със същата лекота проникваше в същността и на руснака – „И най-мъдрият си е малко прост“, англичанина – „Скандал в Брикмил“, американеца – „Смъртта на търговския пътник“,

„Цената“ и т.н. Бе съвсем естествено утвърденият на първата ни сцена обаятелен и талантлив актьор да участва в изграждането и на родния ни тв театър, и на националното киноизкуство.

В телевизията ролята му бяха по-скоро допълнение към вече създадения имидж или просто записи на изградени образи на театралната сцена – „Майка на своите деца“, „Болничната стая“, „Смъртта на търговския пътник“, „Скандал в Брикмил“, „Цената“. Оригиналният и запомнящи се изяви бяха малко на брой – „Безплодни усилия на любовта“, „Политикани“, „Новият“, и дълго време се свързваха с драматизациите по Гуляшки – „През една дъждовна есен“, и Лозан Стрелков – „Човекът от досието“, „Разпаленият въглен“, „Не подлежи на обжалване“... Най-хубавите си превъплъщения Апостол Карамитев реализира в новелата „Един снимачен ден“, в адаптацията на „Рожден ден“ по Драгомир Асенов и в ексцентричните постановки на „Тойфеловата кула“

Апостол Карамитев

и „Най-достойният“. Мисля, че точно тях биха гледали и днес с любопитство и без ирония телевизионните зрители. Истината е, че за съжаление на малкия екран Апостол не доживя нито водеща роля в популярен сериал, нито успя да разкрие щедрия си талант в завладяващ и запомнящ се тв спектакъл.

Не беше гладък и постлан само с рози пътят му и в българското кино. Вярно е, че той бе открит за екрана млад, на 28 години, но дълго чарът и непринудеността му бяха използвани спекулативно – „Утро над родината“, „Наша земя“, „Песен за човека“, „Героите на Шипка“, „Нощта срещу 13-ти“ и в безпомощни мелодраматично-кичозни продукции от рода на „Легенда за любовта“, „Хайдушка клетва“, „Пътят минава през Беловир“... Но също така е истина, че именно в киното той пръв от поколението си получи възможност за пробив в схемата на соцреализма и създаде витални и жизненоправдивни герои, с които

приятно изненада в „Това се случи на улицата“ и „Двама под небето“, в привидно непретенциозни комедии, където демонстрира неповторимото си чувство за хумор – „Любимец 13“ и „Специалист по всичко“.

Сега е ясно, че при едно благоприятно стечение на обстоятелствата Апостол Карамитев би се превърнал в конвертируем актьор, би имал престижна кариера поне в германски, италиански и унгарски филми и вероятно би се утвърдил като величина не само за местна консумация. Оправданията за прекършения полет на родната звезда би трябвало да търсим не само в разделното време на студентската война, но и във факта, че тогава, когато бяха на мода първите ни копродукции със западни филмови къщи, те или не се осъществиха на нужното ниво, или, участвайки в една от тях, Апостол просто нямаше какво да играе (следователят Дамянов в „Малки тайни“)...

Така остават в нашите спомени върховете му постижения в „Рицар без броня“ (вуйчо Георги), „Бялата стая“ (Петър Александров) и „Сватбите на Йоан Асен“ (цар Йоан Асен II), до които си позволявам да добавя и недооценената му епизодична изява на Давид Тодоров в амбициозната и охулена на времето сага за гибелта на Ботевата чета „Свобода или смърт“. С тези роли Апостол Карамитев трасира пътя към модерната, интелектуално задълбочена и проникновена интерпретация на филмовия персонаж, с тях той направи блестяща нагледна лекция за висше актьорско майсторство, доказвайки безапелационно, че има неизползван потенциал за още по-отговорни и сложни изяви.

Остава споменът за театралния чародей Апостол, остават избелелите ленти с великолепните му ексцентрични и трагикомични завоевания на малкия и големия екран, ролите от радиото. Не е много, но се оказва, че за талант като Карамитев и те са

достатъчни, за да остане той сред най-големите фигури в националната ни култура. И е похвална инициативата на водещите ни телевизии да показват негови филми – това е един от начините младото поколение да се запознае с големите достижения на първата ни филмова звезда.

Борислав Гърдев

„Защото аз все си мисля, че във всеки човек е скътано човешко щастие. Това щастие е дадено на .. човеку, от родители, от приятели, от учители, от любима, от деца, от народ. Дадено му е от хора, от човеци. и е предназначено за хора, предназначено е за човеци. Някога, преди много години, в моите бурни младини, аз имах чувството, че светът е създаден за мен, че светът се върти около мен и че светът съществува чрез мен. Петдесетте години, които изживях, многото погребения на които присъствах, ме накараха да се убедя, че светът не съществува за мене, че аз не съм пъпа на Вселената и че светът не се върти около мене. Но това ме научи и на едно друго нещо: че това просто, вълшебно нещо, което е живота, човек трябва колкото може по-честно, по-умно, по-запълнено.. да изживее.

И може би, може би този живот няма да е сбъдновението, за което е мечтаел на младини, няма да е крилата мисъл, полет, а ще бъде, може би, само една клетка, която приема сока от земята и го предава нагоре, може би животът няма да бъде шумолена, няма да бъде листа, няма да бъде плодове, а само тъкан, само клетка – но и това е живот, това е, може би, предназначението ни: това, което сме взели, да дадем, да върнем; това, което сме взели, от хората, да го върнем на хората... за да, както е казал поета: „За да останеш, за да си потребен, за да те има и след теб дори...“

„... Целият свят е сцена, и всички хора по света – актьори ...“

Апостол Карамитев

А.Карамитев и М.Дупаринова